

DM

magazin

PANNÓNIAI JÁNOS EMLÉKEZETÉRE

Ritka jubileumon tisztelgünk ebben a hónapban a magyar irodalom: első európai rangú költőjét köszönti. Janus Pannóniust, aki a lázak keresztjén szenvedett ki, 500 évvel ezelőtt. Könyvkiadásunk minden eddiginél teljesebb kötettel emlékezik meg a latin nyelven is magyar lírát teremtő, humanista költőről, folyóiratainak tanulmányokban méltatják munkásságát, tárják fel életének ellentmondásait. A Kortárs sajtós-médon ünnepe: mai magyar költőket szólított fel arra, hogy fordítsák újra a Búcsú Váradtól címen ismert, híres Janus Pannónius-verset, s márciusi számában 17 magyar, egy-egy horvát és román nyelvű fordítást közöl. Köztük e sorok ifjónak munkáját, amellyel a maga virágát tette le az 500 éves sírra. Azaz a végleges formájú fordítást, amelyben a szerző az eredeti versformához, a hendekasyllabuszhoz igazította a költemény szívdobogását, érezve azonban — Berczeli Anzelm Károly máig is visszhangzó sórára is hallgatva —, hogy a jambikus, itt-ott anapestusokba iramló ütemben természetesebben szól ez a vers. E fordítói versengésben az előbbi volt a kötelezettség, az utóbbi a kihasználhatóság. Itt, e szívemhez közelebbi, elsőnek született fordítással tisztelgünk Pannóniai Jánosnak, ki először hozta az Ister-partjaihoz Helikon zöldkoszorús szüzeit. Akine lírája olyan idegen hangszer, amelyet eszterféleképp lehet magyarul dalélt megzendíteni.

VERESS MIKLÓS

A BÚCSÚZÓ KÖSZÖNTI VÁRAD SZENT KIRÁLYAIT

Míg hó alatt rejtőzik láthatárig minden vidék, míg görnyed szúmarakban a tegnap még zöldjére büszke erdő, a szép Köröstől messzi kell röpkönnünk, szállítatva urunkhoz, a Dunához. Hogy fölfaljuk a távot, útra társak.

Ninesen mocsár s folyó, mely visszartartat, mert jég fűdi, befagytak mind a sömlyék. Hol félve hajta imbolygó laddját, a földmíves most jár vizek fölött, és fagyott hullámai tiporni bátor.

Hogy fölfaljuk a távot, útra társak. Nem hordoz sajkát áramlás a hátán oly lágyan, s nem hajt szárnyas evezőhad, s nem oly heves hullámok vágatása bíbor vizen, ha Zefír nyargalászik, amint a szánt gyors lovaink röptik.

Hogy fölfaljuk a távot, útra társak. Hát ég veletek már, hévizi párák, ti kentől ment források, drága fürdők, fénylő hullámai timsós vizeknek, melyektől fényesül a szem megint, ám a tisztá gőz orrunk se ficsorítja.

Hogy fölfaljuk a távot, útra társak. Eg veled is, te zsúfolt, hírovezte könyvtár, dús háza a régi nagyoknak, hová átpartolt Főbusz Patarából, s melyért a műszak immár odahagyta tündér vidékeit Kasztállának.

Hogy fölfaljuk a távot, útra társak. S veletek is, aranyló szent királyok, bronzszobrokat nem ronthatta tűzvész, és megkímélte omlása falaknak, midőn a láng uralkodott a várban, és pernyét hullatott az ég sötétlőn.

Hogy fölfaljuk a távot, útra társak. Es te lovag, villantván harci bárdot, szobor-király, sugárzó vértzetben, megmárványult, balzsam-ítatta testén kinek nektár-verejték vért ki egykor, kísérje cédig áldásod ügyünket.

Hogy fölfaljuk a távot, útra társak.

Eresz csördültán, nyájas tavaszi szélben szívesebben töpreng az ember, mint egyébkor.

— Min töprengsz? — kérdezte Kornél.

— Csak úgy... hogy milyen jó nevetni. Hogy mért olyan jó veled nevetni? Mikor ismertük mi meg egymást?

— A suliban. Mögöttem ültél, és tépkedted a hajamat. Es én hagytam. Nagy ragyám volt az arcomon, és azt mondtad a hangomra, olyan mint a medvéé. Mit akarsz most ezzel? Hozzám tartoztal mindig. Később azt mondtad, mint férfi is hatottam rád. Es mint ember is.

— De mást vettél el feleségül. Kornél! Nem is kérdezem, hogy miért... és most itt vagy.

— Te hívtál, Viola. Őszintén szölvá reménykedtem, hogy újra kézdhetjük, hiszen elváltál a férjedtől.

— Igen. Elváltam én is. Elváltál te is. Nem tudjuk mért kötöttünk házasságot, nem tudjuk mért váltunk el.

— Tegnap még nagyon jól meg tudtad indokolni. Azt mondtad, a férjed semmit nem akart. Ezért váltál el. Semmit nem akart, csak leélni az életét.

— Nézd, hogy ugrál ott egy veréb, nézd!

Nevettek. Minden nevettek. Kornél megsimogatta Viola haját.

— Jó veled lenni. Mindig csak veled lenni! Ez már maga tartalommal töltene ki az életemet.

— Ha még egyszer kezdeném, nem lennék őszinte. Pedagógus voltam, szerettem a munkámat, férjem volt... volt! Akivel jól megvoltunk. Igen jól. Volt gyerekeink, akit közösen szeretünk. Otthonunk, ahol minden engem tükrözött. Most a gyerekeim nálam van, egyedül nevelém, pedagógusállás helyett gépirőző vagyok egy vállalatnál, nem beszélve arról, hogy nincs önálló lakásom, a gyerekeim nem mondhatja azt, hogy „haza megyek”, mert egy alberlet azért soha nem lesz otthon.

— Akkor próbáljátok meg tiszta lappal kezdeni.

— En is gondoltam már erre. És hidd el, már meg is alázkodtam előtte. En magam ajánlottam föl, hogy esküdjünk össze, és ezután olyanok fogom elfogadni, amilyen... Erre aztán, tudod mit választott? Hogy majd levélben fog felelni. Az indoklása is nagyon jó. Azt mondja, ha velem van, egyből a hatásom alá kerül, és akkor nem azt válaszolja amit akar, hanem azt, amit én szeretnék hallani. A levél persze nem jött meg. Minek egy levelet megírni, ha egyszer az megírhatatlan... Hát ez van.

— Ne töprengj már fölötte, Viola.

— En akartam elválni, hiszen tudod. Azt mondtam, hogy már nem szeretem, azt pedig nem kívánhatja tőlem, hogy együtt éljek vele, amikor már nem köt hozzá semmi. Így mondtam, s nem gondoltam a gyerekekre. Pedig a férjem pusztá jelenléte családdá változtatna bennünket. Otthonunk lenne, mint ahogy volt, és apja lenne a fiainak.

— Amennyiben nem udvarol másnak.

— Nem udvarol másnak. Ez biztos. Különbén is kijelentette,

Dér
Endre

TAVASZ CSÖRDÜLTÁN

hogy nem tud feleségnek elképzelni más asszonyt, rajtam kívül.

— Férfiaknál nem meg nehezebb egy kis udvarlás. De emiatt ne szomorodj el, Viola. Na, föl a tejjel! Ugy. Tudod milyen hámisan tudsz nevetni?... mondhatnám kölykösen. Rámcsodálkozol, pedig tudom, hogy te is ugyanazt érzed amit én. A szemed sokkal őszintébb, mint a szavad, Viola... Szeretnék segíteni rajtad. Ha lehet, beviszlek a tantestületbe. Vértbeli pedagógus vagy. Hiszed amit mondasz, és minden gyereket komolyan veszel.

— Tantestület... attól tartok túlságosan gyerekpárti vagyok, és a vélt igazamért szembeszállok megint az egész tantestülettel.

— Egész jó társaság. Közöttük bátran kimondhatod az igazat.

— Az igazat nem mindig lehet kimondani. Vagy az is lehet, az igazság sokkal összetettebb, mint ahogy mi gondoljuk. En például biztos voltam benne, hogy a fiamat egyedül is fel tudom majd nevelni. Egyedül, és tisztességesen. De ha tudnád, milyen nehéz. Egy év se telt bele, és nap mint nap azon töröm a fejem, hogyan tudnám visszahódítani a férjemét. Pedig én csak azt tettem, amit tennem kellett. Hogyan maradhattam egy befolyásolható férfi mellett, akinek semmi fontos nincs az életében? Még a családja se... A munkája se... Még a szórakozása se. Azt hittem, az igazság mellett szállok sikra.

— Miféle igazság mellett? Az ember az igazságot, ha akarod: rendet — maga teremti meg magának. S ha az egyeni életünk ellentmondásos, akkor benne bármi igaz, és mindennek az ellenkezője is az. Világos, hogy az ilyen élet semmire se használható.

— Látod, ilyenkor úgy szeretlek. Tudom, ez is ellentmondás. Belülről mindig érzem, hogy helyesen tettem amikor elváltam. De egyedül olyan nehéz. Pedig én mással nem akarom kezdeni. Akkor magammal utköznék össze. Egyedül kell megpróbálnom hát a nehézségekkel, s még fiatalon megöregedni, mert így határoztam egy évvel ezelőtt, hogy senkit nem ereszték magamhoz közel.

— Mért kell mindjárt végelemben gondolkodnod?

— Ezek nem végelemben. Relációk. Te is mondtad, hogy az életnek ellentmondásmentesnek kellene lennie. Márpedig csak így lesz ellentmondásmentes. És úgy, hogy továbbra is egyszerűen éljek, és ha kell, bárki mellett kiállok. A gyerekeimtől is ezt követeltem. Most ötéves.

— Azt hiszem te soha nem akartál boldog lenni, Viola.

— Vadul és türelmetlenül csak boldog akartam lenni! S azt hiszem, az is vagyok. Nevetséges, mi? Mert te nem tudod, hogy én mennyire imádom mindent! Dolgozni, látni, hallani és semmifé-

le kicsinyes dolog nem tud érdekelni. Azt hiszem ebben is szerencsés vagyok. Es mindenki-nék jót akarok. Hosszú távon hidd el, még haszonnal is jár. Nem akarok pozíciót, rangot, sok pénzt... Még azért is szerencsés vagyok, hogy tudom, mit nem akarok... Beiratkoztam a jogra. Nagyszerű, nem? Sajnos, a férjem ennek se örült volna. Csak azt szeretted, ha a házi munkával foglalkozom. En meg hajnali négykor fölkeltem, elvezetem minden otthoni teendőmet, hogy a délutánom szabad legyen. Tudod milyen jó szabadnak lenni?... de azért megváltoztam. Nagyon megváltoztam. Magamnak azt mondom, a gyerek miatt, holott tudom, hogy csak magamért... A múltkor beteg voltam, és meglátogatott a férjem. Mondanom se kell, hogy örültem neki. Amig itt volt, persze panaszkodott. Hogy sok a dolga, kevés a pénze, semmire nincs ideje, hogy állást fog változtatni, a vasúthoz megy gondnoknak. És tudod, én úgy beszéltem vele, mintha nem is én lennék. Mintha csak kívülről figyeltem magamat. Mindenre helyeseltam, és ilyeneket mondtam például: „Ne mondd drágám...” „Jól teszed drágám.” „Vigyázz magadra, így nagyon kimerülsz, edesem...” „Nagyon jó, hogy a vasúthoz mész dolgozni, hiszen változatos munka való az egyéniségedhez...” és így tovább. Csak azért, hogy visszaszeressem magamnak. Hogy végre azt mondja: „Házassodjunk össze.”

— Ez csak rögeszme. Fiatal vagy, szép vagy, kaphatsz más férjet is magadnak.

— De az nem lesz a gyerekeim apja!

— Akkor mért váltál el??

— Úgy éreztem: ezzel tartozom az emberi méltóságomnak... De hát helyesen tettem-e mégis? Ki oldja fel nekem ezt az ellentmondást?...

A mi másnak irtózat, szédülés, az nekik egyhangú hétköznapi munka, észre sem veszik, hogy milyen messze van tőlük az édes anyaföld. Fogalmam sincs, vezetnek-e róla valahol statisztikát, mégis biztos vagyok benne, őket, a magasban dolgozókat éri a legkevesebb baleset. Építők, villanyszerelők, olajmunkások, lakatosok — az utcán, ha találkoznak velük, rájuk sem ismerünk. Csak ott, munkahelyükön, a vas-tráverzek, oszlopok, gerendák tetején csodáljuk őket. Ez a csodálat és tisztelet sugárzik SOMOGYI KÁROLY-NÉ fényképeiről is, akinek pedig van fogalma róla, mit jelent a magasban dolgozni, hiszen e felvételek egy része is csak köztük, a mindig-fent-dolgozók között születhetett.

